

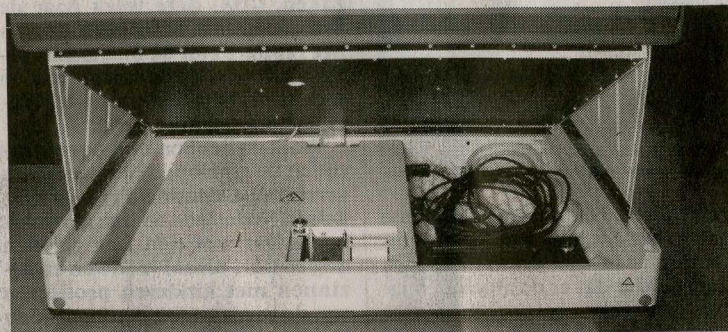
'Controle op stemmachines onmogelijk'

Zijn de stemcomputers eigenlijk wel veilig? Xs4all-oprichter Gonggrijp vindt van niet. Hij liet zien hoe je een stemmachine voor de gek kan houden.

Door Wouter Hylkema

ROTTERDAM, 12 OKT. Al jaren wordt getwijfeld aan de fraudegevoeligheid van stemmachines, maar tot nu toe werden deze twijfels niet erg serieus genomen. Daar is verandering in gekomen – niet in de laatste plaats door de inspanning van de stichting Wij vertrouwen stemcomputers niet. Initiatiefnemer Rop Gonggrijp: „Verkiezingen moeten de *core business* zijn van de overheid.”

Fraude met een stemcomputer is een koud kunstje, zegt Gonggrijp, oprichter van de internet provider Xs4all. En hij kan het weten: hij heeft het gedaan. Samen met het televisieprogramma *Eén-Vandaag* heeft hij in augustus een stemmachine geleend van een gemeente – welke houdt hij geheim. Bovendien heeft Gonggrijp in sep-

Stemcomputers zijn volgens Xs4all-oprichter Rop Gonggrijp makkelijk open te maken en te manipuleren.

tember van een andere gemeente twee stemmachines gekocht, uit elkaar gehaald en onderzocht.

Frauderden kan volgens hem door het vervangen van twee besturingschips – „ouder dan je oude Atari” – in die stemcomputer door twee zelf geprogrammeerde chips. Die benodigde apparatuur kost een paar honderd euro, de chips haal je bij een elektronicahandel. De stemcomputer is volgens Gonggrijp te oud om te kunnen herkennen dat hij opdrachten krijgt van een ander dan zijn fabrikant. Als je „slim” fraudeert,

wordt het moeilijk opgemerkt, zegt de hacker. Dus niet alle PvdA stemmen omzetten in CDA stemmen bijvoorbeeld.

Om de chips te kunnen verwisselen moet je bij de machines kunnen komen. Die horen achter slot en grendel. Maar onder Kamerleden, die vandaag met minister Nicolaï (Bestuurlijke Vernieuwing, VVD) spreken over de betrouwbaarheid van de machines, ging het gerucht dat blijkt dat „veel stemmachines tussen de verkeersborden staan weggestopt”.

Er is nog meer mis, zegt Gong-

grijp. Het stemgeheim is door het ontwerp van de machine niet gewaarborgd. Bij het uitbrengen van een stem verschijnt de stemkeuze op een lcd-scherm. Daarbij worden automatisch radiosignalen uitgezonden die volgens Gonggrijp veranderen bij het weergeven van 'speciale tekens' (zoals een 'è' of een 'ç'). Met speciale apparatuur zijn uitgebrachte stemmen volgens hem goed te achterhalen.

Het gaat de stichting vooral om het gebrek aan transparantie in het kiesproces. Behalve een paar mensen bij Nedap, de fabrikant van 90 procent van de stemcomputers, weet volgens Gonggrijp niemand precies hoe de stemuitslag uit de machine komt. De broncode van de software is geheim. Net als de controle van de machines door TNO. „De verkiezingen zijn gepri-vatiseerd. De overheid heeft alles uit handen gegeven. Controle door de burger is onmogelijk.” De stichting dreigt Nicolaï met een kort geding als betere controle door burgers onmogelijk blijft.

Meer informatie op www.wijvertrouwenstem-computersniet.nl

Controle beloofd

Door een onzer redacteurs
DEN HAAG, 12 OKT. Alle stemcomputers zullen gecontroleerd worden om te kijken of er mee geknoeid is. Dat heeft minister Nicolaï (Bestuurlijke Vernieuwing, VVD) vanochtend in de Tweede Kamer gezegd. „We kunnen ons zelfs de schijn van onbetrouwbaarheid niet permitteren.”

Vorige week bleek dat fraude met stemmachines eenvoudiger is dan tot nu toe werd aangenomen. Fabrikant Nedap is al begonnen de ongeveer 8.000 stemmachines te controleren. Alle machines worden verzegeld met „een ijzeren, unieke verzegeling”.

De minister zal gemeentes opdragen de opslag van machines beter te beveiligen. De bestrijding van een mogelijke schending van het stemgeheim wordt onderzocht. Minister Nicolaï zal op verzoek van de SP een onafhankelijke commissie instellen, bestaande uit „een mix van whizzkids en verkiezingsspecialisten”. Een meerderheid van de Tweede Kamer nam genoeg met de beloofde maatregelen.